

SÜRNÜMERER MOLAR DIŞLERLE İLİŞKİLİ OLARAK RETROSPEKTİF BİR ÇALIŞMA

A Retrospective Study of Supernumerary Molar Teeth

Çağrı BARDAK*
Nihat AKBULUT*

Bengi ÖZTAŞ**
Şebnem KURŞUN**

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate age, sex, localization and distribution of supernumerary molar teeth seen in jaws. Distomolar and paramolar teeth were diagnosed according to clinical and radiographical examination among the patients who were admitted to department of dentomaxillofacial radiology, faculty of dentistry of Ankara University between June 2008 and August 2010. Data such as demographic variables (sex and age) localization, eruption status, unilateral or bilateral position of supernumerary molar teeth were recorded. Supernumerary molar teeth were diagnosed in 28 patients. 15 (53.6 %) of them were male and 13 patients were female. A total of 39 supernumerary teeth were found. 34 of them were in maxilla, 5 of them were in mandible. 34 teeth were extracted, rest of them were left in situ. Beside the detailed clinical examination, panoramic screening should be preferred for radiographical evaluation in diagnosis of distomolar and retromolar teeth which are not common in jaws.

Keywords: Supernumerary, Distomolar, Paramolar

ÖZET

Bu çalışmada amacımız klinik ve radyografik olarak teşhis edilmiş olan sürnümerer molar dişlerin yaş ve cinsiyet ilişkileri, çenelerdeki dağılımları ve lokalizasyonlarının değerlendirilmesidir. Haziran 2008 ile ağustos 2010 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Radyoloji Anabilim dalına başvuran,

klinik ve radyografik muayene sonucunda distomolar ve paramolar dişleri olan hastaların demografik bilgileri (cinsiyet ve yaş), dişlerin lokalizasyonları, sürme durumları, unilateral veya bilateral konumlarının oluşu değerlendirildi. Sürnümerer molar diş teşhis edilen 28 hastanın 15'i (%53,6) erkek, 13'ü (%46,4) kadın hasta idi. Bu hastalarda toplam 39 adet sürnümerer molar diş tespit edildi. Bu dişlerin 34'ü (% 87,2) üst çenede, 5'i (% 12,8) ise alt çenede izlendi. Toplam 34 diş çekilirken, geriye kalan 5 sürnümerer molar diş hastaların isteği üzerine takibe alındı. Sonuç olarak çenelerde pek yaygın olarak izlenmeyen paramolar ve distomolar dişlerin teşhislerinde tam bir klinik muayenenin yanı sıra radyografik yöntem olarak panoramik görüntüleme yararlanılması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sürnümerer, Distomolar, Paramolar

GİRİŞ

Sürnümerer dişler normal diş sayısından fazla olan dişler olarak tanımlanır(1). Her iki dentisyonda görülebilmelerine rağmen daimi dentisyonda daha sıklıkla izlenirler(1-4).

Molar dişlerin bulunduğu bölgede yer alan sürnümerer dişler paramolar veya dördüncü molar olarak isimlendirilirler(5, 6). Daha özelleşmiş olarak da üçüncü büyük azı dişinin distalinde yer alan sürnümerer dişler "distomolar" veya "retromolar" dişler olarak adlandırılırlar (5-8). Çenelerdeki diğer

* Ağız, Diş, Çene Hastalıkları ve Cerrahisi ABD, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, ANKARA

** Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi ABD, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, ANKARA

sürnümerer dişlerle kıyaslandığında distomolar veya paramolar dişlerin daha az sıklıkta meydana geldikleri bildirilmiştir (5).

Yapılan bir çalışmada tüm gömülü dişler içerisinde mandibular 4. molar dişlerin görülme sıklığı %2 olarak bulunmuştur (5). 4. molar dişler erkeklerde ve maksillada daha sık olarak izlenir (5, 6, 9). Alt çenede bu dişler genellikle gömülü olarak yer alırlar (5, 6). 4 yarım çenede birden görüldüğü vakalar çok enderdir (5, 7, 9-11). Artı molar dişler çoğunlukla asemptomatik olup, radyograflarda tesadüfen fark edilirler (8).

Literatürde sürnümerer dişlerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında estetik ve fonksiyon açısından sıkıntılara yol açtıklarından dolayı anterior bölgede yer alan sürnümerer dişlerle ilgili çok sayıda vaka ve çalışmanın yer aldığı görülür. Ancak sürnümerer molar dişlerle ilgili yapılan çalışmalar az ve yetersizdir (2, 8).

Bu çalışmada amacımız klinik ve radyografik olarak teşhis edilmiş olan sürnümerer molar dişlerin yaş ve cinsiyet ilişkilerinin, çenelerdeki dağılımlarının ve lokalizasyonlarının değerlendirilmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma haziran 2008 ile ağustos 2010 tarihleri arasında çeşitli dental şikâyetler nedeni ile Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Radyoloji Anabilim dalına başvuran daimi dentisyona sahip olup panoramik radyografi endikasyonu konulan hastalarda gerçekleştirilmiştir. Daha önce 3. molar bölgesinden diş çektirmiş olan hastalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Klinik ve radyografik muayene sonucunda 3. büyük azı distalinde veya sürme yolu üzerinde olan sürnümerer dişler distomolar olarak, 1. ve 2. büyük azı dişleri vestibülünde, lingualinde

(palatinalinde), mesialinde veya distalinde yer alan sürnümerer dişler ise paramolar olarak değerlendirilmiştir. Hastaların demografik bilgileri (cinsiyet ve yaş) ve dişlerin lokalizasyonları, sürme durumları, unilateral veya bilateral konumları kaydedilmiştir.

BULGULAR

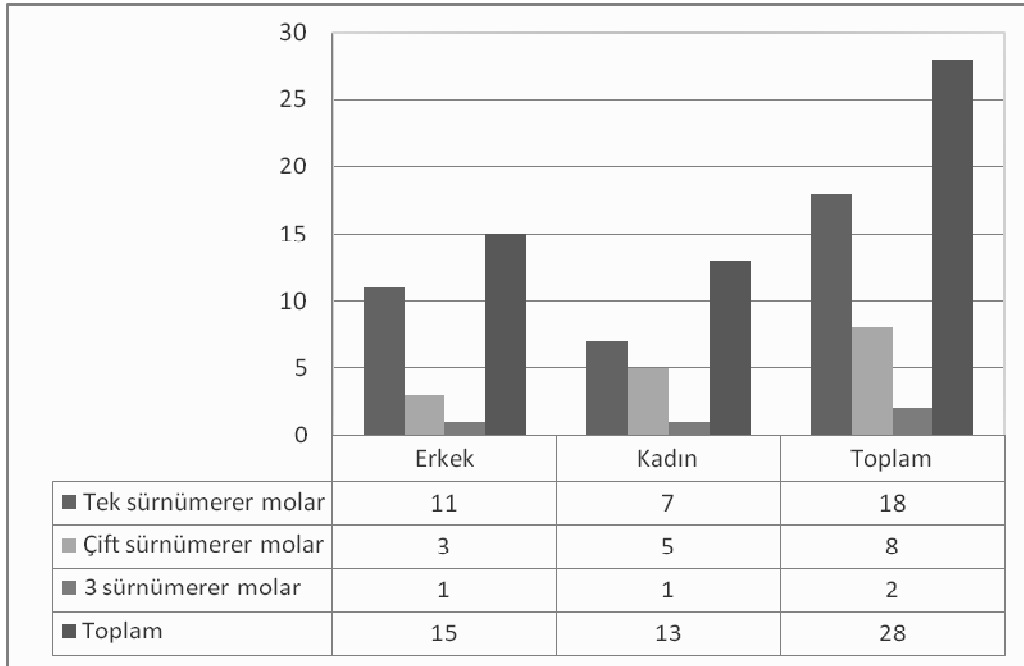
Sürnümerer molar diş teşhis edilen 28 hastanın 15'i (%53,6) erkek, 13'ü (%46,4) kadın hasta idi. Bu hastalarda toplam 39 adet sürnümerer molar diş tespit edilmiştir. Sürnümerer dişlerin 20'si ise erkeklerde (%51,3), 19'u kadınlarda (%48,7) izlenmiştir. Erkeklerin yaş ortalaması 25,8 iken kadınların yaş ortalaması 27,7 olarak bulunmuştur.

Çalışma kapsamındaki sürnümerer molar dişler erkek hastaların 11'inde unilateral, 3'ünde bilateral olarak izlenirken tek hastada üç çene yarısında birer tane olmak üzere toplam 3 sürnümerer molar diş izlenmiştir. Sürnümerer molar dişler kadın hastaların 7'sinde unilateral, 5'inde ise bilateral olarak tespit edilmiştir. Ayrıca kadın hastalardan birinde sağ tarafta tek, sol tarafta 2 adet olmak üzere tümü üst çenede yer alan toplam 3 adet distomolar diş izlenmiştir (Resim 1), (Grafik 1).

Resim 1: Panoramik radyografik maksiller sürnümerer molar dişler izlenmektedir.

Grafik 1. Hastalardaki sünrümerer molar diş sayılarının cinsiyetlere göre dağılımı

Sünrümerer molar dişler çenelere göre değerlendirildiğinde ise 34'ünün (% 87,2) üst çenede, 5'inin (% 12,8) ise alt çenede olduğu görülmüştür (Resim 2).

Resim 2: Panoramik radyografda mandibuler sünrümerer molar dişler izlenmektedir.

Sünrümerer molar dişlerin 36'sının distomolar 3'ünün paramolar olduğu tespit edilmiştir. Sadece bir vakada paramolar ve distomolar dişlerin bir arada olduğu, paramolar dişlerden ikisinin sürmüş olduğu gözlenmiştir. Bu süren dişler ise plak retansiyonuna neden oldukları için çekilmiştir. Distomolar dişlerin 9 tanesi sürmüş, 2 tanesi yarı sürmüş ve 25 tanesi gömük olarak tespit edilmiştir. Yarı sürmüş distomolar dişlerin perikoronit ve ağrı nedeni ile, sürmüş distomolar dişlerden 2 tanesi çürük, 7 tanesinin plak retansiyon alanı oluşturduğundan, 21 distomolar dişin ise 20 yaş dişlerinin alınması sırasında aynı operasyon sahasında yer almaları nedeni ile çekimlerine karar verilmiştir. Toplamda 34 diş çekilirken, geriye kalan 5 sünrümerer molar diş hastaların isteği üzerine takibe alınmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Sünrümerer molar dişlerin cinsiyetlere göre çenelerdeki dağılımları

	Yaş Aralığı	Yaş Ortalaması	Vaka	Toplam Diş	Üst Çene	Alt Çene	Taraf Sağ	Taraf Sol	Distomolar	Paramolar
Erkek	16-50	25,8	15	20	16	4	10	10	18	2
Kadın	20-48	27,7	13	19	18	1	10	9	18	1
Toplam	16-50	26,7	28	39	34	5	20	19	36	3

TARTIŞMA

Sürnümerer dişlerin etiyojisi tam olarak bilinmemektedir ancak bu fenomenin açıklanmasında atavizm teorisi, dental lamina hiperaktivite teorisi gibi birçok teori öne sürülmüştür (5, 8, 12). Ayrıca çevresel ve genetik etkenlerin de sürnümerer dişlerin etiyojilerinde rol oynadıkları düşünülmektedir (5, 12).

Sürnümerer molar dişlerin görülme sıklığının %1–2 olduğu belirtilmiştir (4). Stafne sürnümerer dişlerin % 39,8'ini, sürnümerer molar dişlerin oluşturduğunu bildirirken, Japon toplumunda aynı oran %14,6 olarak rapor edilmiştir (5). Türk toplumunda ise bu oran % 18,7 olarak izlenmiştir (13). Sonuçlardaki farklılıkların ırk ve örneklem farklılıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Grimanis ve ark. (5), sürnümerer molar dişler üzerinde yaptıkları literatür derlemesinde bu dişlerin kadın ve erkeklerde görülme oranının benzer olduğu bildirilmiştir. Bu durum Türk toplumunda yapılan bir çalışmada da onaylanmıştır (8). Bizim çalışmamızda da sürnümerer molar dişe sahip 28 hastanın 13'ünün kadın (%46,4), 15'inin (%53,6) erkek olması ile sonuçlarımız her iki çalışmanın sonuçları ile uyumludur.

Sürnümerer molar diş vakalarının neredeyse 1/4'ünün bilateral olarak izlendiği belirtilmiştir (5). Çalışmamızda ise bu oran 8 hasta ile 2/7'dir. İki'den fazla kuadrantta distomolar izlenmesinin çok ender olduğu bildirilmiştir (5). Araştırmamızda bu özellikleri taşıyan üst çenesinde bilateral, alt çenesinde unilateral olarak distomolar dişlere sahip bir erkek hastanın oluşturduğu tek bir vaka mevcuttur. Literatürde dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci distomolarların da görülebildiği belirtilmiştir (3, 7, 10, 14). Bizim ise sadece bir hastamızda beşinci bir distomolara rastlanılmıştır.

Sürnümerer molar dişlerin çeneler arasındaki dağılımı incelendiğinde bu dişlerin üst çenede daha sıklıkla görüldükleri bildirilmektedir. Grimanis ve ark. (5)'ları sürnümerer molarların üst çenede görülme oranını %79,7 olarak belirtirken, Şişman ve ark.'ları (8) %85,7 olarak bildirmişlerdir. Çalışmamızdaki sürnümerer dişlerin üst çenede izlenme oranı olan % 86,1 ise diğer sonuçlarla benzerlik göstermiştir.

Çenelerde ön bölgelerde yer alan sürnümerer dişlerin arka bölgede yer alan sürnümerer dişlere oranla daha ciddi kompli-

kasyonlara neden oldukları bildirilse de paramolar veya distomolar dişlerden kaynaklanan ve nadir olarak izlenen akut problemler de literatürde yer almaktadır (5). Örneğin bir distomolar dişin alt çene alveolar sinir kanalı altında yer alarak, sinire baskı yapması sonucu hastada nörosensoriyal değişikliklere neden olduğu bildirilmiştir (15). Ayrıca sürnümerer molar dişlerin 3.molarlara olan yakın komşulukları nedeni ile bu dişlerin gelişimleri sırasında onlarla birleşebilme ihtimalleri de mevcuttur (16).

Sürnümerer molar dişlerin büyük bir çoğunluğu gömük olarak izlenmektedir. Bu durumun sürnümerer dişlerin normal dişlere göre daha geç gelişmesine bağlı olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir (5). Ayrıca bu dişlerin sürnemelerinin bir diğer nedeni olarak da yer darlığı bildirilmiştir (2). Grimanis ve ark. (5)'ları bu dişlerin gömüklük oranını %88,7 olarak bildirmişlerdir. Araştırmamızda yer alan 39 dişin 26'sının (% 66,7) gömük olması da bu sonucu onaylamaktadır.

Gömük sürnümerer molarlar komşu dişte rezorpsiyona, sürmede gecikmeye, gömüklülüğe, kistlere ve enfeksiyona neden olabilirler (7). Ağıza sürmüş veya yarı sürmüş sürnümerer molarlar ise maloklüzyona, perikoronitise, temizlenemeyen plak retansiyon alanlarına bağlı olarak komşu dişte ve kendisinde çürüğe sebebiyet verebilmektedirler (2, 4, 5). Bu durumda semptomlu sürnümerer molarların varlığında çekim tek tedavi seçeneği olarak tercih edilmeli, semptomsuz dişlerde ise cerrahi riskler göz önünde bulundurularak dişlerin çekimine veya takibine karar verilmelidir (17, 18).

Sürnümerer molarların teşhisi radyolojik ve klinik muayenenin birlikte yürütülmesi ile mümkün olmaktadır. Sadece klinik muayenenin yapılması gömük olan dişlerin gözden kaçırılmasına sebebiyet verirken; klinik muayene desteklenmeden gömük sürnümerer dişlerin teşhislerinde yararlanılan radyografik görüntülerde koronoidin tüber üzerine süperpozisyonu veya radyografik artifakların varlığına bağlı olarak hatalı yorumlanmasına ve hatalı bir teşhise neden olur (5). Ayrıca hastalardan alınan tüm ağız periapikallerin kök uçlarının izlenmesinde, üçüncü molar dişlerin maksiller sinüsle ve mandibular kanalla ilişkilerinin değerlendirilmesinin gerektiği durumlarda yetersiz kalabildikleri bildirilirken en arka konumda yer

alan distomolar dişlerin teşhislerinde de sadece bu radyografik yöntemin kullanılmasının yeterince doğru olmadığı rapor edilmiştir (19).

Sonuç olarak çenelerde pek yaygın olarak izlenmeyen paramolar ve distomolar dişlerin teşhislerinde tam bir klinik muayenenin yanı sıra radyografik yöntem olarak panoramik görüntülemeyen yararlanılması gerekmektedir. Bu şekilde özellikle 3. molar dişlerin tedavi planlaması sırasında distal komşuluğunda yer alan distomolar dişlerin plana dahil ederek operasyon sırasında dişlerin unutulmasının veya bu dişlerin farkında olmadan bölgede uygulanan ters bir kuvvet sonucu maksiller sinüs boşluğuna, yumuşak doku altına veya retromaksiller loja kaçırılmasıyla oluşturulabilecek komplikasyonların önüne geçilecektir.

KAYNAKLAR

- 1-Scheiner MA, Sampson WJ. Supernumerary teeth: A review of the literature and four case reports. Aust Dent J 1991; 42: 160-5.
- 2-Gündüz K, Çelenk P. Distomolarlar üzerine retrospektif bir çalışma. Türkiye Klinikleri J Dent Sci 2006; 12: 83-6.
- 3- Yusof WZ. Non-syndrome multiple supernumerary teeth: literature review. J Can Dent Assoc. 1990; 56; 147-9.
- 4-Zengin ZA, Sümer AP, Çelenk P. Bilateral ve unilateral beşinci molarlar: iki olgu sunumu SÜ Dişhek Fak Der 2008; 17: 54-7.
- 5-Grimanis GA, Kyriakides AT, Spyropoulos ND. A survey on supernumerary molars. Quintessence Int 1991; 22: 989-95.
- 6-Bereket C, Özkan ÇN, Şener İ, Tek M, Çelik S. Sürnümerer molar dişlerin retrospektif olarak incelenmesi klinik ve radyolojik bir çalışma. Atatürk Üniv. Dis Hek. Fak. Derg. 2010; 20: 176-80.
- 7-Arslan A, Altundal H, Ozel E. The frequency of distomolar teeth in a population of urban Turkish adults: a retrospective study. Oral Radiol. 2009; 25: 118-22.
- 8-Şişman Y, Ertaş EA, Akgünlü F. Kapadokya bölgesindeki hastaların daimi dentisyonunda süpnümerer molar diş prevalansı. SÜ Dişhek Fak Derg. 2009; 18: 231-5.
- 9- Öztürk M, Köşger HH, Polat S, Ay S, Yeler H. Mandibular distomolar (vaka raporu). C.Ü Diş Hek. Fak. Derg. 1999; 2: 62-3.
- 10-Refoua Y, Arshad M. An unusual case of bilateral maxillary and mandibular supernumerary teeth. Journal of dentistry, Tehran University of medical sciences. 2006; 3: 140-2.
- 11-Hopcraft M. Multiple supernumerary teeth. Case report. Aust Dent J 1998; 43: 17-19.
- 12-Gündüz K. Distomolar olgu bildirimleri. GÜ Diş Hek Fak Derg. 2007; 24; 115-8.
- 13-Çelikoğlu M, Kamak H, Oktay H. Prevalence and characteristics of supernumerary teeth in a non-syndrome Turkish Population: Associated pathologies and proposed treatment. Med Oral Patol Oral Cir Bucal 2010; 15: e575-8.
- 14-Kökten G, Balcıoğlu H, Büyükertan M. Supernumerary fourth and fifth molars: a report of two cases. J. Contemp Dent Pract. 2003; 4: 67-76.
- 15-Ehsan D, Tu KH, Camarata J. Mandibular supernumerary tooth causing neurosensory changes: a case report. J Oral Maxillofac Surg 2000; 58: 1450-1.
- 16-Hou G, Tsai C C. Fusion of maxillary third and supernumerary fourth molars: Case report. Aust Dent J 1989; 34:219-22.
- 17-Açıkgöz A, Açıkgöz G, Tunga U, Otan F. Characteristics and prevalence of non-syndrome multiple supernumeraries: A retrospective study. Dentomaxillofac Radiol. 2006; 35: 185-90.
- 18-Orhan IA, Özer L, Orhan K. Familial occurrence of nonsyndromal multiple supernumerary teeth. Angle Orthod. 2006; 76: 891-7.
- 19-Hussain F., Berrios KLP. Recommendation of panoramik radiography as a standard diagnostic tool for the head and neck region for the third molar cases: presentation of two distomolar cases. European Journal of Radiology Extra 2010; 74; e31-e35.

Yazışma Adresi:

Çağrı Bardak
Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
Ağız, Diş, Çene Hastalıkları ve Cerrahisi ABD
Beşevler\ Ankara
E-posta: cagri_b@yahoo.com
Tel: 03122965576
Fax:03122123954